

2980-2806

Dorlion Journal

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Vol./Cilt: 1 / Issue/Sayı: 2, Dec./Aralık 2023, pp./ss. 318-336.

Kültürleşme Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Acculturation Scale: A Study of Validity and Reliability

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10372235>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date

10.10.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date

13.12.2023

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date

31.12.2023

Dorlion Journal

Dr. Ensar Göçmez
Mill Eğitim Bakanlığı

ensargocmez@yahoo.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0009-0008-7868-3506>

Prof. Dr. Celaleddin Çelik

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fak., Kayseri

celikcela@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-3279-5405>

SCREENED BY

 iThenticate®
Professional Plagiarism Prevention

Bu çalışma 2022 yılında Prof. Dr. Celaleddin Çelik danışmanlığında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan "Göç ve Kente Uyum Sürecinde Kimlik İnşası ve Din: Afganistan Özbekleri Örneği" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Öz

Tarih boyunca insanlar, çok farklı nedenlerle (savaş, doğal afet, ekonomik vb.) bireysel ya da kitlesel olarak farklı coğrafyalara göç etmişlerdir. Göç sonucunda farklı kültürler teması geçtiğinde, bireyler ve topluluklar kültürleşme adı verilen bir süreçle birbirlerinin kültürlerini etkilemekte hem göçmenlerin hem de ev sahibi bireylerin yaşamları göç öncesine göre farklılaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı Declan T. Barry (2001) tarafından geliştirilen EAAM (the East Asian Acculturation Measure) adlı ölçeğin Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirliğini tespit etmektir. Barry'nin kültürleşme ölçeği asimilasyon, bütünleşme, ayrışma ve marjinalleşme olmak üzere dört boyut, altı başlıktan (evlilik, kültürel gelenekler, dil, sosyal etkinlikler, arkadaşlar ve müzik) oluşmaktadır. Yapı geçerliğine yönelik gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, özgün ölçekte bulunan dört boyutlu modelin geçerliğini desteklemiştir. Kültürleşme ölçeği ve alt boyutları arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Kültürleşme ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon katsayısı bulunması ölçeğin alt boyutlarının benzer yapıları ölçtüğünü göstermektedir. Analiz sonuçları, ölçeğin dört boyutlu özgün yapısının göçmenlerin kültürleşme düzeyini belirleme konusunda geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Kültürleşme, Kente Uyum, Geçerlik, Güvenirlik.

Abstract

Throughout history, people have migrated individually or en masse to different geographical locations for various reasons, such as war, natural disasters, economic factors, and others. When different cultures come into contact as a result of migration, individuals and communities undergo a process called acculturation, where their cultures influence each other, leading to a differentiation in the lives of both immigrants and host individuals compared to pre-migration periods. The purpose of this study is to adapt and validate Declan T. Barry's (2001) acculturation scale, known as the East Asian Acculturation Measure (EAAM), into Turkish. Barry's acculturation scale consists of six subscales (marriage, cultural traditions, language, social activities, friends, and music) based on four dimensions:

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Göçmez, Ensar – Çelik, Celaleddin. "Kültürleşme Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". Uluslararası Dorlion Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (DASAD) 1/2 (Dec. 2023), 318-336. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10372235>

assimilation, integration, separation, and marginalization. Exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were conducted to examine the construct validity of the scale. Correlation analysis between the acculturation scale and its subscales revealed statistically significant relationships. The significant correlation coefficient between the Acculturation Scale and its subscales indicates that the subscales measure similar structures. The analyses demonstrate that the original four-dimensional structure of the scale is valid and reliable in determining immigrants' level of acculturation.

Key Words: *Sociology of Religion, Acculturation, Adaptation to the city, Validity, Reliability.*

1. GİRİŞ

İnsanoğlu tarih boyunca bireysel ya da kitlesel, zorunlu veya gönüllü olarak yaşadıkları topraklardan başka yerlere/ülkelere göç etmiş ve etmeye de devam etmektedir. Özellikle çağımızda kitle iletişim ve ulaşım araçlarındaki gelişmelere paralel olarak neredeyse herkes göçler sonucunda kültürlerarası temasa ve küreselleşmeye maruz kalmakta ve bundan etkilenmektedir. Göçle ilgili araştırmalarda ele alınan konulardan biri, göçmenlerin göç ettikleri yerdeki uyum süreçleridir. Çünkü göç edilen yerlerde/ülkelerde, bireyler/toplumlar birlikte yaşamının ve birbirlerine uyum sağlamanın yollarını bulmak zorundadır. Göçün bir sonucu olarak, bireylerin ve toplulukların birlikte yaşamayı ve birbirlerine uyum sağlamayı öğrenmeleri “kültürleşme (acculturation)” adı verilen bir süreçte gerçekleşmektedir (Göçmez, 2022). Kültürleşmenin en klasik tanımını Redfield vd., (1936) yapmıştır: “Kültürleşme (kavramı), farklı kültürlere sahip toplulukların devamlı olarak birbirleriyle direkt iletişime geçmelerinin sonucunda her iki topluluğun orijinal kültür desenlerinde meydana gelen sonraki değişiklikleri kapsayan olguları ifade eder”.

Kültürleşme çalışmaları ile öne çıkan isimlerden birisi de John W. Berry'dir. Ona göre kültürleşme, “iki ya da daha fazla kültürel topluluk ve onların üyeleri arasındaki etkileşimin sonucu olarak gerçekleşen karşılıklı kültürel ve psikolojik değişim sürecidir” (Berry vd., 2015). Bu tanıma göre kültürleşme, başat kültür (ev sahibi kültür) ile başat olmayan kültür (orijinal/azınlık/göçmen kültürü) olarak iki boyutlu ve birbirinden bağımsız bir yapıdadır. Böylece göçmenler kendi kültürlerinden ayrılmadan göç ettikleri yerin hâkim kültürüne uyum sağlayabilir. Burada hangi kültürün baskın olacağını belirleyen faktör, iki veya daha fazla kültüre göre katılımın derecesidir. Bu açıdan kültürleşme hem bireysel hem de toplumsal süreçleri içerir. Topluluk düzeyinde kültürleşme, sosyal yapılar ve kurumlar ile kültürel uygulamalardaki değişiklikleri içerirken, bireysel düzeydeki kültürleşme, kişilerin davranışlarındaki değişiklikleri kapsamaktadır. Dolayısıyla kültürleşme sürecinin temel özelliği, farklı kültürel toplulukların dönüşümü sonucunda karşılaşmadan önceki orijinal hallerinden farklı bir form kazanmaları ve zaman içerisinde yeni etno-kültürel toplulukların meydana gelmesidir (Berry vd., 2015).

Kültürleşmeyi tam anlamıyla çalışabilmek için iki toplumsal bağlam önemlidir. Bunlar, göçmen toplumun kökeni ve yerleştiği toplumun yapısıdır. Göç eden toplumun kökenini -kültürleşme sürecine taşıdığı karakteristik özelliklerini- tanımlamak hem kişinin nereden geldiğini anlamamızı hem de yerleşilen toplumla kıyaslayarak kültürel özelliklerini

(böylece de kültürel uzaklığı) tespit etmemizi sağlar (Berry, 1997). Buradan hareketle Berry'e göre göçmenler ile yerliler arasında kültürleşme farklılıkları gönüllülük, hareketlilik (göç) ve kalıcılık olmak üzere üç ana noktada toplanmaktadır. a) Gönüllülük: Topluluklar kendilerini ya böyle bir düzenlemeyi gönüllü olarak aradıkları için ya da bir zorlamanın sonucunda bir arada bulurlar. b) Hareketlilik (Göç): Bazı topluluklar anavatanlarında kalırken bazıları atalarına ait memleketlerinden (yerleşik/göçebe) uzağa yerleşirler. c) Kalıcılık: Bazı insanlar çoğul toplumun içine kalıcı bir şekilde yerleşirken diğerleri sadece geçici misafirlerdir (Berry vd., 2015; Berry & Sam, 1997).

Berry farklı kültürleşme biçimlerini “strateji” kavramını kullanarak açıklamaktadır. Strateji kavramı tek başına tutumların ötesinde bir örüntüye işaret etmektedir. Kültürleşme stratejileri, bireylerin kültürleşmeyi nasıl tercih ettiklerine, kültürleşme yoluna yönelik seçimlerinde davranışlarını ne yönde gerçekleştirdiğine (dil bilgisi, arkadaş seçimi vb.) ilişkindir. Berry'nin geliştirdiği kültürleşme modeli daha çok göçmenler açısından ele alınarak göçmenlerin kültürleşme stratejilerini içermektedir. Dolayısıyla, farklı göçmenlerin/grupların farklı kültürleşme strateji tercihleri, değişimlere ve uyum sonuçlarına yol açmaktadır (Berry, 2005; Zafer, 2016). Örneğin bireyler kamusal veya özel alanlarında kendileri için hangi stratejiyi faydalı görüyorlarsa onu tercih edebilmektedir. Bir göçmen kentteki iş hayatında kendi yerel grubundan ziyade göç edilen yerdeki bireylerle çok yakın bir ilişki düzeni kurabilir. Ama aynı göçmen aile/özel hayatında sadece kendi etnisitesinden başka kimse ile görüşmek istemeyebilir. Haliyle burada izlenen kültürleşme stratejisinin başat toplum tarafından da reddedilmemesi önemlidir. İşte böylesi bir durumda göçmenin kültürleşmesinde ilk tutumu asimilasyona, ikincisi ise ayrışmaya girerek iki boyutlu bir hal almaktadır.

Bireyler ve topluluklar, günlük yaşamlarında karşılaştıkları farklı kültürlere ait unsurlarla başa çıkmak ve uyum sağlamak için çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu durum, göçmenlerin kültürleşme süreçlerinin temel olarak şu iki soruya verecekleri yanıtlar etrafında şekillendiği bir bağlamı ifade etmektedir: a) Göçmenler için öz kültürlerini (kültürel miraslarını) devam ettirmek önemli mi/gerekli mi? Bu soru göçmenlerin kültürel mirası koruma (kültürel kimlik ve karakterinin ne ölçüde önemli kabul edildiği ve kültürel mirası korumanın ne kadar süreceği) ile ilgilidir. b) “Başat kültürle temas kurmak veya o kültürün bir parçası olmak ne kadar gerekli/önemli?” Bu soru da göçmenlerin temas kurma ve katılımı (ne ölçüde diğer kültürel toplulukların içinde yer almalıyız ya da kendi aramızda kalmaya devam etmeliyiz düşüncesi) ile ilgilidir (Berry, 2001). Bu sorulara verilen yanıtlara göre göçmenler için dört kültürleşme stratejisi ortaya çıkar. “Asimilasyon” stratejisinde bireyler ya da topluluklar kendi kültürel kimliklerini korumayı terk ederek diğer kültürleri yaşamaya çalışmakta ve yeni toplumun kültürel değerlerini, normlarını, geleneklerini benimsemektedir. “Ayrışma” stratejisi ise bireylerin/toplulukların kendi özgün kültürlerini korumaya büyük önem verdiklerinde ve aynı zamanda yeni toplumun üyelerinin kültürünü kabul etmediklerinde ortaya çıkmaktadır. Bireyler bir yandan yeni toplumun üyeleri ile günlük

etkileşime girerken aynı zamanda kendi özgün kültürünü de korumaya özen gösterdiklerinde “bütünleşme” gerçekleşmektedir. Son olarak ise, bireyler ya da topluluklar kültürlerini korumakla ve diğer gruplarla etkileşime girmekle pek ilgilenmemektedir. Diğer bir deyişle, kültürel devamlılığın söz konusu olmadığı ve bireylerin yeni toplumun üyeleri ile kültürel etkileşim istekliliklerinin düşük olduğu durumlarda ‘marjinalleşme’ gerçekleşir. Göçmenlerde marjinalleşme daha çok yeni toplum tarafından dışlanma ve ayrımcılık gibi olumsuzluklarla birlikte kendini göstermektedir (Berry, 1997). Asimilasyon veya bütünleşme stratejileri kapsamında, başat kültürel normlar ile bu kültüre entegre olan göçmenler arasında yüksek düzeyde uyum gözlemlenmektedir. Asimilasyon durumunda, göçmenler kendi kültürel değerlerini tamamen terk ederken, bütünleşme sürecinde ise kendi öz kültürleri ile başat toplumun kültürel yapısı arasında daha dengeli bir uyum sağlamayı tercih etmektedirler. Buna karşılık, ayrılma ve marjinalleşme stratejilerinde, göçmenlerin başat kültürel yapıya entegrasyon çabaları önemli ölçüde azalmakta ve bu durum, başat toplumun kültürel normlarının reddedilmesiyle karakterize edilmektedir (Göçmez, 2022). Göçmenlerin kültürleşme stratejilerinde seçimlerini etkileyen faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- a) Göç edilen yerin ve toplumun çeşitli özellikleri,
- b) yerleşilen yerin ve vatandaşların tutumları,
- c) göçmenlere sağlanan toplumsal destek,
- ç) göç öncesi ile yerleşilen yer arasındaki benzerlikler ve farklılıklar,
- d) göçmenlerin göç etme nedenleri, göç motivasyonları ve beklentileri,
- e) göçmenlerin bazı özellikleri,
- f) göçmenlerin yerleştikleri yerdeki konumları,
- g) göçmenler ile yerleştikleri yerdeki bireyler arasında kurulan ilişkiler olarak sıralanabilir (Zafer, 2016).

Horenczyk’in (2008) belirttiği gibi göçmenlerin kültürleşme süreci sosyal bir vakumla hızlıca gerçekleşmez. Bu süreç, gruplar arası ve grup içindeki benliğin ve kimliğin yeniden inşasını kimi zaman destekleyen kimi zamansa engelleyen iletişim sürecinde gerçekleşir. Diğer bir deyişle, kültürleşme sürecinde ev sahibi toplumun göçmenlere karşı yaklaşımı/bakış açısı önemlidir. Göçmenlerin başat toplumla tarihsel geçmişinin olma(ma)sı, etnik benzerliği/farklılığı, dil ve din benzerliği/farklılığı, göçmenler ile başat kültür arasındaki kültürleşmede önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda, göçmenler ile başat kültür arasında kültürleşmenin boyutlarının belirlenmesinde dil, etnik köken, sosyo-ekonomik konum gibi boyutların hangisine öncelik verildiği de önemlidir (Berry, 2005).

Bu çalışmanın amacı, Declan T. Barry (2001) tarafından geliştirilen EAAM (the East Asian Acculturation Measure) adlı ölçeğin Türkçe’ye uyarlanarak geçerlik ve güvenirliliğini yapmaktır

Türkiye'nin coğrafi ve kültürel yapısı, tarihsel süreç içinde çeşitli göç dalgalarıyla şekillenmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana göçlerin yoğunlaştığı bölgeler belirginleşmiş ve etkileri genellikle yerel düzeyde kalmıştır (Göçmez, 2022). 2011 yılından itibaren, Suriye'deki iç savaşın yol açtığı büyük mülteci akınıyla birlikte, Türkiye'ye milyonlarca sığınmacı gelmiştir. Bunun yanı sıra, başta Afganistan olmak üzere diğer ülkelerden gelen göç dalgaları da göz ardı edilemeyecek ölçüde artmıştır. Dolayısıyla, göç ve göçmenlik olgusu artık Türkiye için sadece yerel bir mesele olmanın ötesine geçmiş, ulusal düzeyde bir gerçeklik haline gelmiştir. Avrupa ve Amerika gibi diğer kıtalardaki ülkelerin onlarca yıl önce karşılaştığı kitlesel göçler, Türkiye için daha yeni bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Her göçmen, kendi kültürünü benimseyebildiği ölçüde ülke için bir değer taşırken, toplumsal entegrasyon sağlanamadığında sorunlara yol açabilir. Ölçeğin Türkiye'deki diğer göçmen grupları üzerinde de uygulanmasını, göç ve göçmenlik olgusunu hem yerel hem de ulusal düzeyde bilimsel bir perspektifle incelenmesini, araştırmacılara ve yerel/ulusal politika yapıcılara rehberlik etmesi ümit ediyoruz.

Etik Beyan

Bu çalışmada, “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulduğunu, bahsi geçen yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirinin gerçekleştirilmediğini, “TR Dizin Dergi Değerlendirme Kriterleri” kapsamında etik kurallar ile ilgili hususlara uygun olarak, gereken izin belgelerinin neler olduğunu ve dergiye sunulması hususundaki sorumluluğun tarafımızda olduğunu anlamış ve kabul etmiş olduğumuzu, çalışmamızın uygulama kısmındaki veriler 2017-2018 yıllarında elde edilmesi sebebiyle etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını beyan ederiz.

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde çalışma grubu, veri toplama araçları, prosedür ve istatistiksel analiz hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir.

2.1. Örneklem

Göçmen Özbeklerin de dâhil olduğu Afganistan Türkleri, Rusya'nın 1979 Aralık ayındaki işgalinden sonra farklı zamanlarda kendi imkânları ile Pakistan'a sığınmışlardır. Bu sığınmacı Afganistan Türklerinin bir bölümü, 3–25 Ağustos 1982 tarihlerinde Türkiye'ye getirilmişlerdir. 1982'de Türkiye'ye getirilerek farklı il ve köylerde iskân edilen Afganistan Türklerinin bir kısmı da Hatay ili Ovakent Mahallesi'nde (o tarihlerdeki ismi İskân Evleri) iskân edilen Özbeklerdir. Hatay'a topluca yerleştirilen Özbekler o tarihte 172 aileden oluşup, toplam nüfusu 759'dur (Göçmez, 2008). Söz konusu aynı kuşak göçmen topluluğunun bir kısmı 1990'ların ikinci yarısından itibaren Ovakent'ten İstanbul'a özellikle de Zeytinburnu ilçesine ikinci bir göç deneyimi yaşamışlardır. Özbek göçmenlerin bu ikinci göçü Türkiye'deki yerleşik halkın ekonomik temelli, kırdan kente iç göçü ile benzer özellikleri taşımaktadır. Göçmen Özbekler ilişkiler ağı ile Zeytinburnu'na gelerek Kazaklar başta olmak üzere Türk soylu

göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı Gökalp, Nuri Paşa, Sümer, Yenidoğan ve Yeşiltepe mahallelerinde yoğunlaşmışlardır.

Araştırmanın evreni, Afganistan doğumlu olup ilk olarak Hatay ili Ovakent Mahallesi'ne zorunlu kitlesel göç etmiş, sonrasında ikinci göçünü ise bireysel gönüllü kente - Zeytinburnu'na- yapmış kişilerden oluşmaktadır. Katılımcılar ikinci kez göç olgusunu deneyimlemiş ve bu olguyu dışa yansıtabilecek özellikte olmaları nedeniyle seçilmişlerdir. Ovakent'ten Zeytinburnu'na göç eden yaklaşık 320 kişilik göçmen Özbek tespit edilmiştir¹.

Araştırmanın örnekleme belirlenirken olasılığa dayanmayan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 176 kişiye yüz yüze anket uygulanarak sonuçlar, analize tabi tutulmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlemede, ölçek çalışmalarında örneklem büyüklüğünün nasıl belirleneceğine dair yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlere göre, ölçekte bulunan değişken sayısının 5 ila 10 katı kadar örneklem alınması önerilmektedir (Zorlu ve Ünübol, 2018). Bu bakış açısıyla 29 maddelik sosyal geri çekilme ölçeği için 176 kişilik bir örneklemin araştırmanın evrenini temsil etmede yeterli olduğu düşünülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları ve İşlem

Bu çalışma, 2022 yılında kabul edilen "Göç ve Kente Uyum Sürecinde Kimlik İnşası ve Din: Zeytinburnu Afganistan Özbekleri Örneği" başlıklı doktora tezindeki verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri 2017-2018 yıllarında elde edilmiştir. Bu nedenle etik kurulu raporu istenmemiştir. Verilerin toplanma aşamasında, araştırmanın amacı ve içeriği hakkında katılımcılara detaylı bir şekilde bilgi verilmiş, görüşmelerin kayıt altına alınabilmesi için "Gönüllü Katılım Formu" imzalatılmış ve katılımcıların rızaları alınmıştır. Böylece araştırmada etik hususlara azami özen gösterilmiştir.

Yale Üniversitesi'nden Declan T. Barry (2001), Amerika'da yaşayan Asyalı göçmenlerin kültürleşme stratejilerini ölçmek için, Berry'nin (1990) geliştirdiği ölçeği temel alarak yeni bir ölçek hazırlamıştır.² Barry'nin (2001) kültürleşme ölçeğinin örneklem grubumuza uyarlanma aşamasında, çeviri konusunda uzman üç kişiden danışmanlık alınmıştır. Daha sonra yapılan pilot uygulama sonucunda (n=75) elde edilen verilere faktör analizi yapılarak sonuçlar değerlendirilmiştir. Sonuçların uygun olması dolayısıyla çalışmaya devam edilmiştir.

Katılımcılara çalışma ile ilgili ayrıntılı bilgilendirme yapılmış, gönüllülük formu okunarak/okutularak imzalatılmıştır. Anketin birinci bölümü katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların kültürleşme stratejilerinin belirlenmesine yöneliktir. Bu bölümde 5'li likert ölçeğine göre

¹ Birçok göçmenin nüfus kaydı hala Ovakent'tedir ve yıl içerisinde sürekli Ovakent'te gidiş gelişleri devam etmektedir. Bu hareketlilik haliyle Zeytinburnu'nda ikamet eden 1982 Ovakent'li göçmenlerin sayısının tam olarak belirlenebilmesini zorlaştırmaktadır.

² Örneklem grubu için seçilen ölçek (Barry, 2001), Kanada, Calgary Üniversitesinin derlediği Kültürleşme Ölçekleri Kataloğundan (2008) seçilerek alınmıştır. (bkz. <https://www.yumpu.com/en/document/read/33107281/acculturation-vas-taras>).

hazırlanmış 29 soru mevcuttur. Kültürleşme ölçeği asimilasyon, bütünleşme, ayrışma ve marjinalleşme olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır.

2.3. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada ilk olarak elde edilen verilere açıklayıcı faktör analizi, AMOS 25 programıyla da doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular % 95 güven aralığında 0,05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır. Güvenirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha değeri bütünleşme alt boyutu için .642, asimilasyon boyutu için .907, ayrışma alt boyutu için .608 ve marjinalleşme alt boyutu için .625 olarak bulunmuştur. Kültürleşme ölçeğinin genel Cronbach's Alpha değeri ise .633'tür. Bu değer $0,60 \leq \alpha < 0,80$ değerleri arasında olduğundan dolayı ölçek oldukça güvenilirdir (Karagöz, 2016).

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Örneklem grubunun demografik durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de incelenmiştir.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişken	Frekans	Yüzde (%)	Değişken	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	85	48,3	Okuma-Yazma Bilmiyor	24	13,6
Erkek	91	51,7	İlkokul	133	75,6
Toplam	176	100	Ortaokul	4	2,3
40 Yaş ve Altı	22	12,5	Lise	13	6,8
41-45 Yaş	65	36,9	Lisans	3	1,7
46-50 Yaş	27	15,3	Toplam	176	100
51-55 Yaş	28	15,9	2.000 TL'den Az	24	13,6
56-60 Yaş	21	11,9	2.001 – 2.500 TL	35	19,9
61 Yaş ve üzeri	13	7,4	2.501 – 3.000 TL	37	21,0
Toplam	176	100	3.001 – 3.500 TL	36	20,5
Bekar	8	4,5	3.501 - 4.000 TL	27	15,3
Evli	168	95,5	4.001 TL ve üzeri	17	9,7
Toplam	176	100	Toplam	176	100

Araştırmaya katılan kişilerin % 48,3'ü kadın, % 51,7'si erkektir. Katılımcıların % 12,5'i 40 yaş ve altı, % 36,9'u 41-45, % 15,3'ü 46-50, % 15,9'u 51-55, % 11,9'u 56-60 yaş aralıklarında olup % 7,4'ü 61 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların % 13,6'sı okuma yazma bilmediğini, % 75,6'sı ilkökul, % 2,3'ü ortaokul, % 6,8'i lise ve % 1,7'si lisans eğitim düzeyine sahiptir. Araştırmaya

katılanların ailelerinin % 13,6'sı 2.000 TL'den az, % 19,9'u 2.001-2.500 TL arasında, % 21,0'i 2.501-3.000 TL arasında, % 20,5'i 3.001-3.500 TL arasında, % 15,3'ü 3.501-4.000 TL arasında ve % 9,7'si 4.001 TL ve üzeri gelir düzeyine sahiptir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun gelir düzeylerine bakıldığında (%66.5) dönemin (2017-2018) asgari ücretin üzerinde olduğu görülmektedir.

Ölçek asimilasyon, ayrışma, bütünleşme ve marjinalizasyon olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılardan ölçekteki 29 maddenin her birine ne ölçüde katıldıklarını beşli likert ölçeğine göre işaretlemeleri istenmiştir. Ölçekte yer alan boyutlardan asimilasyon 8 madde, ayrışma 7 madde, bütünleşme 5 madde ve marjinalleşme 9 madde olmak üzere 29 maddeden oluşmaktadır.

Barry (2001) ölçekle ilgili yaptığı güvenirlilik çalışmasında iç tutarlılık katsayısını asimilasyon, ayrışma, bütünleşme ve marjinalizasyon boyutlarında sırasıyla, 77, ,76, ,74 ve 85 olarak bulmuştur. Ölçekte yer alan 4., 8., 12., 16., 20., 23., 25., 26., 28., ve 29. maddeler ters kodlanmaktadır.

Katılımcıları göçmen Özbeklerden oluşan ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açılımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi, gözlemlenen çok sayıdaki değişken içerisinden gruplandırılmış temel değişkenler ya da faktörleri tanımlayarak değişken sayısını azaltmak amacı ile yapılır (Seçer, 2015). Faktör analizi ile gözlemlenen değişkenlerin sayısı azaltılıp, bu değişkenler arasındaki ilişkiler temel alınarak yeni yapısal faktörlerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır (Karagöz, 2016).

Faktör analizi yapılırken faktörleri elde etmede en sık kullanılanlardan birisi Temel Bileşenler Analizi'dir. Temel bileşenler analizi, değişken azaltma ve anlamlı kavramsal yapılara ulaşmayı amaçlayan ve uygulamada en sık ve yaygın olarak kullanılan ve görece olarak da yorumlanması kolay olan ve faktör analizi uygulamaları içinde yer alan birçok değişkenli istatistik tekniğidir (Büyüköztürk, 2007).

Ölçekten elde edilen verilerin temel bileşenler analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Testi (Küresellik Testi) ile belirlenmektedir. Verilerin, faktör analizi için uygunluğu yani örneklem yeterliliği ve örneklemin büyüklüğü Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ile bulunur. Bartlett küresellik testinin aldığı değer ve onun anlamlılığı ise; değişkenlerin birbirleri ile ilişki gösterip göstermediklerini test etmek içindir. Bartlett testinin anlamlı bulunması, verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir. KMO testinde bulunan değer 50'nin altında ise kabul edilmez. 60 orta, 70 iyi, 80 çok iyi, 90 ise mükemmeldir (Seçer, 2015).

Sonuçlar (KMO=0,688; $X^2= 2.081,004$; $p=,00$), veri grubunun faktör analizine uygun olduğuna işaret etmektedir. Varimax dönüştürmeli temel bileşenler faktör analizi sonucuna göre, puanlardaki değişimin % 51,68'ini açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan dört faktör belirlenmiştir. Özdeğeri 1 ve daha büyük olan faktörler önemli faktörler olarak alınmaktadır

(Büyüköztürk, 2007). Veri grubuna uygulanan öz değer grafiği sonuçları maddelerin dört boyutlu bir özelliği ölçtüğünü desteklemektedir. Tablo 2’de görüldüğü üzere öz değeri 1.00’den büyük dört faktör çıkmıştır.

Tablo 2. Kültürleşme Ölçeğinin Faktörlere Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri

Maddeler	1. Faktör Bütünleşme	2. Faktör Asimilasyon	3. Faktör Ayrışma	4. Faktör Marjinalizasyon
1. Buradakilerin (yerlilerin) beni Özbeklere nazaran daha iyi anladığımı düşünüyorum.	-0,632			
2. İşteki çoğu arkadaşım buralıdır (yerlidir).	-0,580			
3. En yakın arkadaşlarım Özbek’tir.	0,546		-0,373	0,330
4. Buradakilerle (yerlilerle) Özbeklere nazaran daha iyi anlaşıyorum.	-0,544			
5. Çoğunlukla Özbek ve Afgan müziklerini dinlerim.	0,519			
6. Hem buralıların (yerlilerin) hem de Özbeklerin beni anlamakta zorlandıklarını düşünüyorum.	0,512		0,409	
7. Hem Özbeklerin hem de buralıların (yerlilerin) yanında kendimi rahat hissediyorum.	0,495	0,307		

---

8. Bazen ne buralıların (yerlilerin) ne de Özbeklerin beni kabul etmediğini düşünüyorum.	0,490	
9. Evdeyken genellikle Türkçe konuşurum.	-0,458	-0,262
10. Çoğunluğun Özbekler olduğu sosyal etkinliklere katılmayı tercih ederim.	0,435	
11. Eğer bir yazı yazmam istense, Türkçe yazmayı tercih ederim.		0,982
12. Türkçe'yi, ana dilim olan Özbekçe'den daha iyi yazabiliyorum.		0,801
13. Kendi ana dilimdeki gibi Türkçe'de de iyi şekilde düşünebiliyorum.		0,776
14. Bazen öyle zamanlar oluyor ki hiç kimsenin beni anlamadığımı düşünüyorum.	0,383	0,696
15. Diğer insanlarla (yerlilerle) birlikteyken kendimi rahat hissetmediğimi fark ettim.		0,684

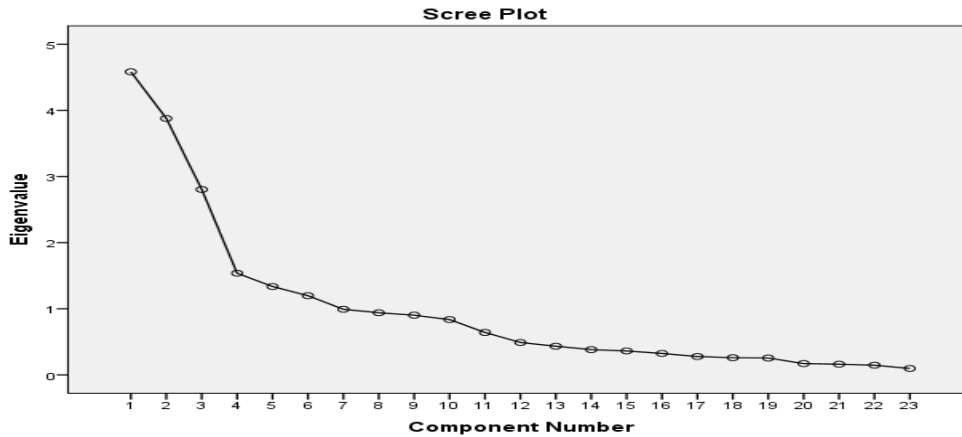
---

16. İster Özbek olsun ister buralı (yerli) olsun bazen insanlarla iletişim kurmak bana zor geliyor.		0,584
17. Bazen arkadaşlık kurmakta zorlanıyorum.		0,559
18. Özbek biriyle beraberken kendimi buradaki biriyle (yerli bir ile) olduğumdan daha rahat hissediyorum.	0,343	-0,498
19. Özbeklerin bana buralılardan (yerlilerden) daha adil davrandığını düşünüyorum.	0,280	-0,436
20. Kendimi bazen ne buralı (yerli gibi) ne de Özbek gibi hissediyorum.		0,928
21. Buradakilerle (yerlilerle) Özbeklerle olduğundan daha kolay sosyalleşebiliyorum.		-0,592
22. Hem Özbekçe hem de Türkçe şakalaşabiliyorum.	0,345	0,533

23. Buralı (yerli) bir kız/erkekle evlenmektense, Özbek bir kız/erkekle evlenmeyi tercih ederim/ederdim.	0,266		0,501	
Özdeğer	3,350	2,779	2,570	2,152
Açıklanan Varyans %	14,564	12,081	11,173	9,358
Toplam Açıklanan Varyans %	14,564	26,645	37,818	47,176

Bu araştırmada en düşük faktör yükü .45 alınmıştır ve ölçekteki bir maddenin faktördeki yükü, .45'in üstünde ve bu maddenin diğer faktörlerdeki yükünden, diğer bir deyişle bir değişkenin birden fazla faktöre verdiği faktör yükler arasındaki farkın minimum 0.1 olması gerekmektedir. (Stevens, 2002). Buna göre 4., 11., 15., 21., 25. ve 26. maddeler birbirine yakın yük değeri aldığı için ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra analiz tekrarlandığında açıklanan varyans, toplam varyansın %47,176'sını oluşturmuştur. 1. faktörün toplam varyansın % 14,564'ünü açıkladığı, özdeğerinin 3,350; 2. Faktör toplam varyansın % 12,081'ini açıkladığı, özdeğerinin 2,779; 3. Faktör toplam varyansın % 11,173'ünü açıkladığı, özdeğerinin 2,570 ve 4. Faktör toplam varyansın % 9,358'ini açıkladığı, özdeğerinin 2,152 olduğu belirlenmiştir. Tablo 6.19'da görüldüğü gibi, maddeler dört faktör oluşturmuştur. Ölçeğin faktör yapısı Barry (2001) tarafından geliştirilen ve geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan kültürleşme ölçeğinin faktör yapısıyla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya ilişkin yamaç eğim grafiği şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Yamaç Eğim Grafiği

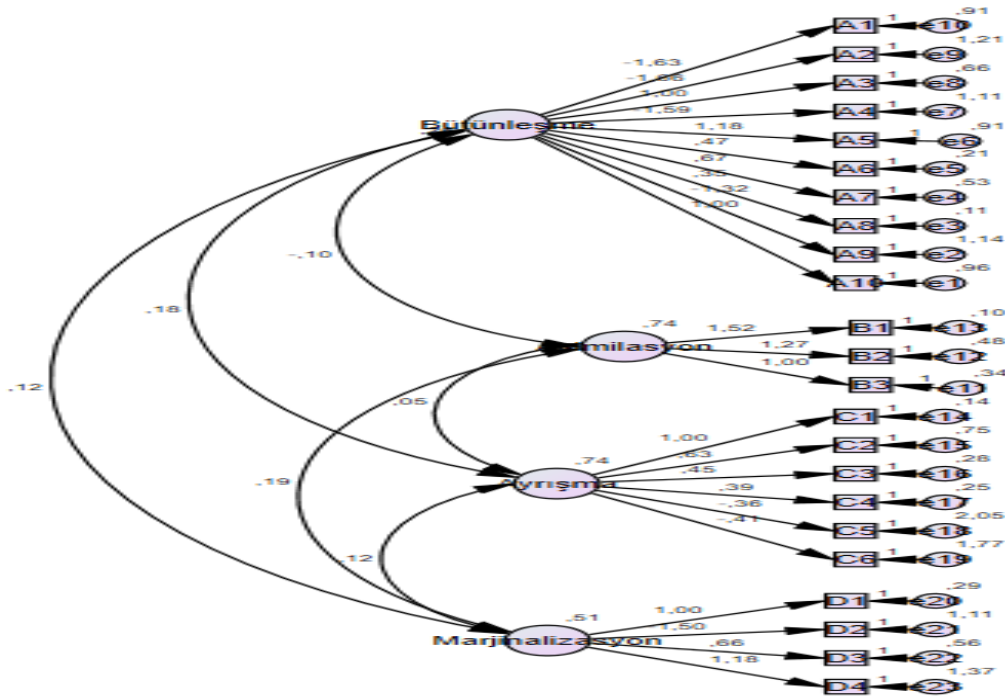

Araştırma sonucu elde edilen 4 faktörlü ölçeğin doğrulanıp doğrulanmayacağını test etmek için yamaç eğim grafiği incelendiğinde 4 faktörlü yapının doğrulandığı belirlenmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizine ek olarak, gözlenen verinin dört boyutlu modele ne oranda uyum sağladığını belirlemek amacıyla AMOS 25 programı kullanılarak doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, önceden oluşturulan bir model aracılığıyla gözlenen faktörlerden yola çıkarak gizli faktör (değişkeni) oluşturmaya; açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile belirlenen faktörlerin, hipotez ile belirlenen faktör yapılarına uyumunu/uygunluğunu test etmek için kullanılmaktadır (Karagöz, 2016). Bu test, yurtdışından ölçek uyarlama çalışmalarında yapı geçerliği sınanmış olan bir ölçeğin bu yapısını uyarlanmak istenen dil ve kültürde de koruyup korumadığını belirlemenin en iyi yoludur (Seçer, 2015).

Doğrulayıcı faktör analizi, gözlenebilir faktörlerden oluşan (gizil değişkenler) faktöriyel bir modelin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Özdemir, 2009). 23 maddelik kültürleşme ölçeğinin dört faktörlü yapısının geçerliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda X^2/sd (1.078,26/224=4,81) kabul edilebilir uyum, GFI (0,661), AGFI (0,582), RMR (0,558), CFI (0,194) ve RMSEA (0,148) zayıf uyum olduğunu göstermektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin dört faktörlü yapısının Türk kültüründe uyum gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Kültürleşme Ölçeğinin Madde Faktör ilişkisi

Şekil 2’de kültürleşme ölçeğinin madde faktör ilişkisi gösterilmiştir. Kültürleşme ve alt boyutları arasındaki korelasyon değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Kültürleşme ve Alt Boyutlar Arasındaki Korelasyon Değerleri (n=176)

	$\bar{X}\pm SS$	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1) Kültürleşme	3,92±0,366	1				
(2) Asimilasyon	4,47±1,136	0,786*	1			
(3) Bütünleşme	3,57± 0,323	0,369*	0,121	1		
(4) Ayrışma	3,95±0,489	0,276*	-0,186*	-0,056	1	
(5) Marjinalizasyon	3,71±0,534	0,594*	0,123	0,199*	0,270*	1

Not 1. * p<0,05.

Not 2. $\bar{X}$ = Ortalama, SS= Standart Sapma

Kültürleşme ölçeğinin alt boyutları ve ölçek puan ortalaması arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Kültürleşme ölçeğinin puan ortalaması ile asimilasyon, bütünleşme, ayrışma ve marjinalizasyon alt boyutları arasında hesaplanan korelasyon katsayıları ($r = 0,786$ p < 0,05 yüksek, pozitif; $r = 0,369$, p < 0,05 zayıf, pozitif; $r = 0,276$, p < 0,05 zayıf, pozitif ve $r = 0,594$, p < 0,05 orta, pozitif) istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Asimilasyon alt boyutu ile bütünleşme, ayrışma ve marjinalizasyon alt boyutları arasındaki ilişkilerde elde edilen korelasyon katsayıları ($r = 0,121$, p > 0,05 anlamlı olmayan ilişki; $r = -0,186$, p < 0,05 çok zayıf, negatif ve $r = 0,121$, p > 0,05 anlamlı olmayan ilişki) olarak saptanmıştır. Bütünleşme alt boyutu ile ayrışma ve marjinalizasyon alt boyutları arasında bulunan korelasyon katsayıları ($r = -0,056$, p > 0,05 anlamlı olmayan ilişki ve $r = 0,199$, p < 0,05 çok zayıf, negatif) şeklinde değerlendirilmiştir. Ayrışma alt boyutu ile marjinalizasyon alt boyutları arasında tespit edilen korelasyon ($r = 0,276$, p < 0,05 zayıf, pozitif) olarak belirlenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kültürleşme, bireylerin başka bir kültürden insanlarla etkileşime girerken benimsediği sosyal etkileşim ve iletişime dair tepki biçimleri olarak tanımlanabilir. Bu süreç, göçmenlerin yeni bir topluma gelmesiyle başlamaktadır. Göçmenler, kendi kültürlerini sürdürmeyi seçerek ve/veya yeni kültürle iletişim kurarak ve ona katılarak göç sonrası karşılaştıkları durumlarla mücadele etmek durumundadırlar. Kültürleşme süreci, göçmenlerin yerleştikleri yeni coğrafyanın ekonomik, politik ve demografik özellikleri, o bölgedeki etnik grupların yapıları ve çokkültürlülük algıları, göçmenlere sağlanan toplumsal destek mekanizmaları (örneğin, sivil toplum kuruluşları, dini ve etnik topluluklar), göçmenlerin yaş, eğitim düzeyi, cinsiyet, kişilik özellikleri, başat toplumun dilini öğrenme düzeyleri, mesleki becerileri, ikamet süreleri, benimsedikleri kültürel uyum stratejileri, ev sahibi kültürün

tutumları ve sunulan toplumsal destekler gibi çeşitli faktörler tarafından şekillenmektedir (Hortaçsu, 2007).

Bu araştırmada, kültürleşme ölçeği kullanılarak Özbek göçmenlerin kent yaşamında hem kendi etnik grupları içinde hem de grup dışındaki bireylerle farklı bağlam ve ortamlarda kurdukları sosyal etkileşim ve iletişim düzeyleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, göçmen Özbeklerin kültürleşme stratejileri ölçeği genel puan ortalamasının yüksek olması, onların kent hayatına büyük oranda uyum sağlayarak yüksek kültürleşme derecesine sahip olduklarını göstermektedir. Göçmen Özbekler kültürleşme stratejilerinden en fazla asimilasyon stratejisine başvururken, en az bütünleşme stratejisini kullandıkları görülmüştür. Kültürel uyum sürecinde asimilasyon, göçmen birey veya grubun, ev sahibi toplumun kültürel normlarına, değerlerine ve davranış biçimlerine adaptasyonunu ve köken kültürlerinden uzaklaşmalarını ifade etmektedir. Göçmenlerin asimilasyon stratejisini tercih etmeleri, cinsiyet, medeni durum, yaş gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Örneğin, zorunlu ve kitlesel göçlerle kıyaslandığında, bireysel ve gönüllü göçlerde asimilasyon stratejisi daha yaygındır. Ayrıca, erkeklerin, evlilerin, gençlerin ve orta yaşlıların yaşlılara kıyasla göç ettikleri yerde hayata tutunmak adına diğer toplumsal gruplarla daha fazla etkileşime girmektedirler. İkamet süresinin uzunluğu da asimilasyon stratejisini tercih etmede etkili bir faktördür. Özbek göçmenlerin Zeytinburnu'na gönüllü, bireysel ve kalıcı olarak aileleriyle birlikte göç etmeleri, asimilasyon stratejisinin tercih edilmesinin nedenleri arasında sayılabilir. Bunlara ek olarak Özbek göçmenlerin kamusal alandaki görünür kültürleşme sembolleri (kıyafet, yemek alışkanlıkları, konuşma tarzı vb.) dikkate alındığında, onların kent yaşamına yüksek derecede uyum sağladıkları belirlenmiştir. Ancak, görünmeyen kültürleşme faktörleri (etnik ritüellerin ve geleneklerin devamı, aile içi ilişkiler, sosyal ve iş ortamlarında kendi etnik grubunu tercih etme vb.) incelendiğinde, göçmenler kent yaşamında ayrışma ve marjinalleşme eğilimindedirler.

Makalede Barry tarafından geliştirilen kültürleşme ölçeği, Türkçe'ye uyarlanmış ve ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması sunulmuştur. Bulgular, ölçeğin Türkçe versiyonu ve alt ölçekleri için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Yapı geçerliliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi, orijinal ölçeğin dört faktörlü modelini desteklemektedir. Korelasyon analizleri, ölçek ve alt ölçekler arasında bulunan korelasyon katsayısı değerlerinin anlamlı olması, alt ölçeklerin benzer yapıları ölçtüğü anlamına gelmektedir. İstatistiksel analizler, orijinal ölçeğin dört boyutlu yapısının Türk kültürüne uygun olduğunu ortaya koymuştur. Kültürleşme ölçeğinin Türkçe yapısı, Amerika'da yapılan orijinal çalışmanın sonuçlarıyla uyumludur (Barry, 2001). Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, kültürleşme ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu desteklemektedir. Farklı göçmen gruplarında bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin analiz edilmesi için daha fazla araştırma yapılması tavsiye edilmektedir. Araştırmacıların farklı örneklemeler üzerinde yapacakları çalışmalar, ölçeğin genişlemesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Etik Kurul Beyanı

Araştırmanın verileri 2017-2018 yıllarında elde edilmiştir. Bu nedenle etik kurulu raporu istenmemiştir. Verilerin toplanma aşamasında katılımcılara sözlü olarak araştırmanın amacı ve verilerin nerede kullanılacağı açıklanmış, katılımcılara “Gönüllü Katılım Formu” okutularak imzalatılmıştır.

Yazar Katkıları

1. Yazar: Dr. Ensar Göçmez: Kavramsallaştırma, Metodoloji, Veri Toplama, Görselleştirme, Analiz ve Yazma (%70).
2. Yazar: Prof. Dr. Celaleddin Çelik: Veri İyileştirme, İnceleme ve Düzeltme (%30).

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Barry, Declan. T. “Development of a new scale for measuring acculturation: The East Asian Acculturation Measure”. *Journal of Immigrant Health*, 3(4), (2001), 193-197.
- Berry, John W. “Immigration, Acculturation, and Adaptation”. *Applied Psychology*, 46(1), (1997), 5-34.
- Berry, John W. “A Psychology of Immigration”. *Journal of Social Issues*, 57(3), (2001), 615-631.
- Berry, John W. “Acculturation: Living Successfully in Two Cultures”. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), (2005), 697-712.
- Berry, John W., & Sam, David L. “Acculturation and Adaptation. Handbook of Cross-Cultural Psychology”, 3(2), (1997), 291-326.
- Berry, John W. vd. (ed.) *Kültürlerarası Psikoloji: Araştırma ve Uygulamalar*. çev. (Ed.) Leman Pınar Tosun). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2015.
- Büyüköztürk, Şener. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı; İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Baran Ofset, 8. Baskı, 2007.
- Göçmez, Ensar. *Afganistan’dan Gelen Göçmen Özbeklerin Sosyo-Kültürel ve Dini Hayatları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Hatay İli Ovakent Beldesi Örneği*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Göçmez, Ensar. *Sürekli Göç, Kente Uyum, Kimlik ve Din: Zeytinburnu Afganistan Özbekleri*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2022.
- Hortaçsu, Nuran. *Ben Biz Siz Hepimiz: Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler*. İmge Kitabevi, 2007.
- Horenczyk, Gabriel. “Cultural Identities, Perceived Discrimination, and Adaption: Immigrant Adolescents in Israel”. *Studies in Language and Language Education*. Ed. Irit Kupferberg & Anat Stavans, 395-410. Jerusalem: The Hebrew University Magnes Press: 2008.
- Karagöz, Yalçın. *SPSS ve AMOS23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.
- Özdemir, Yalçın. *Ergenlik Döneminde Benlik Kurgusu Gelişiminin Anababanın Çocuk Yetiştirme Stilleri Açısından İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktoraz Tezi, 2009.
- Seçer, İsmail. *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi Analiz ve Raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2015.
- Stevens, James. P. *Applied Multivariate Statistics For The Social Sciences*. (Fourth Edition). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Association: 2002.
- Zafer, Ayşenur Bilge. “Göç Çalışmaları İçin Anahtar Bir Kavram Olarak Kültürleşme”. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17/30, (2016). 75-92.

Zorlu, Fulya & Ünübol, Hüseyin. "The Multidimensional Orientation Toward Dying And Death Inventory: Validity And Reliability in a Turkey Sample". *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19/2, (2018). 39-46.

EKLER

EK 1:

Sayın Katılımcı,

Bu ölçek bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere Erciyes Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı - Din Sosyolojisi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Ensar GÖÇMEZ tarafından hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Ovakent'ten Zeytinburnu'na göç eden göçmen Özbeklerin kente uyum süreçlerini (kültürleşmelerini) belirlemektir. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan sorulardan; ikinci bölüm ise göçmenlerin kültürleşme stratejileri hakkındaki görüş ve düşüncelerinizi belirleme amacıyla hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir.

Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak yanıtlamanızı rica ederiz. Lütfen anketlerin üzerine isim belirtmeyiniz. İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Ensar Göçmez

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

Yaşınız: .....

Doğum Yeriniz: .....

Mesleğiniz: .....

Şu anki İşiniz: .....

Medeni Durumunuz: .....

Zeytinburnu'nda Oturduğunuz Mahalle: .....

Ailenizin Toplam Aylık Geliri:

( ) 500 TL Altında ( ) 501-1000 TL Arası ( ) 1001-1500 TL Arası

( ) 1501-2000 TL Arası ( ) 2001-2500 TL Arası ( ) 2501-3000 TL Arası

( ) 3001-3500 TL Arası ( ) 3501-4000 TL Arası ( ) 4001 TL ve Üzeri

Zeytinburnu'na Geliş Nedeni:

( ) İsteğe Bağlı ( ) Çocukların ve Ailenin Geleceğini Düşünme

( ) İşsizlik/Yoksulluk ( ) Büyükşehirin İmkanları (iş -sağlık- eğitim)

( ) Diğer .....

Çocuk Sayısı:

( ) Yok ( ) 1 Çocuk ( ) 2 Çocuk ( ) 3 Çocuk

( ) 4 Çocuk ( ) 5 Çocuk ( ) 6 Çocuk ve Üzeri

Evde eşiniz ve çocuklarınızdan başka yaşadığınız aile büyükleri veyahut akraba/yakınlarınız var mı?

- ( ) Kendi Annem- Babam ( ) Kendi Kardeşlerim ( ) Kendi Akrabalarım
( ) Eşimin Anne- Babası ( ) Eşimin Kardeşleri ( ) Eşimin Akrabaları ( ) Diğer .....

YÖNERGE:

Aşağıdaki ifadeler Zeytinburnu'ndaki hayatınızda karşılaştığınız değişik durumlarda nasıl düşündüğünüzle ilgilidir. Bazı ifadeler sizin geldiğiniz kültürle, bazıları şimdi yaşadığınız yerin kültürü, bazıları ise her iki kültürle ilişkilidir. Lütfen bu konudaki kişisel tercihinizi belirtiniz.

Evli veya çocuk sahibi değilseniz, bu sorulara “evli veya çocuğum olsa tercihim ne olurdu?” diye düşünerek cevaplayınız.

Lütfen aşağıdaki soruları şimdiki yaşantınızı göz önünde bulundurarak cevaplayınız.

SİZE NE KADAR UYGUN?	Bana Uygun Değil	Çok Az Bana Uygun	Biraz Bana Uygun	Bana Uygun	Kesinlikle Bana Uygun
1. Türkçede ana dilim olan Özbekçe'den daha iyi yazabiliyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Çoğunlukla Özbek ve Afgan müziklerini dinlerim.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Hem Özbekçe hem de Türkçe şakalaşabiliyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Özbek ya da buralı (yerli) fark etmez herhangi biriyle vakit geçirmeyi tercih etmem.	( )	( )	( )	( )	( )
5. Evdeyken genellikle Türkçe konuşurum.	( )	( )	( )	( )	( )
6. En yakın arkadaşlarım Özbek'tir.	( )	( )	( )	( )	( )
7. Kendi ana dilimdeki gibi Türkçe'de de iyi şekilde düşünebiliyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
8. Kendimi bazen ne buralı (yerli gibi) ne de Özbek gibi hissediyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
9. Eğer bir yazı yazmam istense, Türkçe yazmayı tercih ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
10. Çoğunluğun Özbekler olduğu sosyal etkinliklere katılmayı tercih ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
11. Hem Özbek hem de buralı (yerli) arkadaşlarım var.	( )	( )	( )	( )	( )
12. Bazen öyle zamanlar oluyor ki hiç kimsenin beni anlamadığını düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
13. Buradakilerle (yerlilerle) Özbeklere nazaran daha iyi anlaşıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
14. Özbeklerin bana buralılardan (yerlilerden) daha adil davrandığını düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
15. Hem Özbeklerin hem de buralıların (yerlilerin) bana değer verdiğini düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
16. İster Özbek olsun ister buralı (yerli) olsun bazen insanlarla iletişim kurmak bana zor geliyor.	( )	( )	( )	( )	( )
17. Buradakilerin (yerlilerin) beni Özbeklere nazaran daha iyi anladığını düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
18. Buralı (yerli) bir kız/erkekle evlenmektense, Özbek bir kız/erkekle evlenmeyi tercih ederim / ederdim.	( )	( )	( )	( )	( )

19. Hem Özbeklerin hem de buralıların (yerlilerin) yanında kendimi rahat hissediyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
20. Bazen arkadaşlık kurmakta zorlanıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
21. Özbeklere nazaran buradakilere (yerlilere) duygularımı daha rahat anlatabiliyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
22. Özbek biriyle beraberken kendimi buradaki biriyle (yerli bir ile) olduğumdan daha rahat hissediyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
23. Bazen ne buralıların (yerlilerin) ne de Özbeklerin beni kabul etmediğini düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
24. Buradakilerle (yerlilerle) Özbeklerle olduğundan daha kolay sosyalleşebiliyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
25. Özbekler, Özbek olmayan bir kız/erkekle çıkmamalı ya da evlenmemeli.	( )	( )	( )	( )	( )
26. Bazen hem buralılarla (yerlilerle) hem de Özbeklere güvenmekte zorlanıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
27. İşteki çoğu arkadaşım buralıdır (yerlidir).	( )	( )	( )	( )	( )
28. Hem buralıların (yerlilerin) hem de Özbeklerin beni anlamakta zorlandıklarını düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
29. Diğer insanlarla (yerlilerle) birlikteyken kendimi rahat hissetmediğimi fark ettim.	( )	( )	( )	( )	( )